

Ekonomi masalının sonu

Yıllarca yüksek değerli TL yani düşük değerli dolar üzerinden ekonomiyi hep olduğundan iyi gösterdiler.

2014'e gelene kadar dolar cinsinden ekonomik büyüme TL cinsi büyümenin hep üzerinde gözüktü. TL cinsinden sabit fiyatlarla uzun dönem büyüme eğilimleri (yüzde 4,5-5.0 aralığı) korunurken, birçok yılda dolar cinsinden iki haneli sayılara çıkıldı. Kişi başına MG'de de buna koşut olarak (nüfus artış hızının da yavaşlamasına bağlı olarak) sıçramalı artışlar oldu. Bu sıçramanın bir bölümü de kâğıt üzerinde yapıldı: 2007'de MG düşük değerleniyor hesabıyla bir gecede %28 artış yapıldı.

Düşük değerli dolar, dış borçların milli gelire (MG'e) oranının hızla düşmesine ve olduğundan düşük gözükmesine neden oldu. Dış kaynağa dayalı ekonominin dış borçları mutlak değer olarak olağandışı bir artışa konu olurken, dolar bazında şişirilen MG' oranı geriliyordu! Bu oranın yüzde otuzlar bandına gerilemesi ve IMF'ye olan borcun AKP eliyle sıfırlanması (2005'te yeniden 10 milyar dolarlık bir kredi diliminin kullanıldığı ve toplam dış borç miktarının üç katına çıkarıldığı da kamuoyundan özenle gizlenerek) büyük propaganda başlıkları olarak bıkmadan kullanılacak, her bütçe konuşmasının ana konusunu oluşturacaktı.

AKP öncesinden başlatılan 2000/2001 IMF-DB programı kapsamında enflasyonun tek hanelere gerilemesi, gene AKP öncesinde bankalar sisteminin devlet/vergi mükellefleri üzerinden kurtarılacak düzene sokulması ve çığırından çıkmış bulunan kamu özel fonlarının tasfiye veya bütçe içine alınma yöntemleriyle eritilmesi, böylece bütçe sisteminin normale gelmesi de sonuçta AKP'nin "mucize" ekonomik performansı hanesine yazılıyordu.

AKP bunlara ek olarak, kucağında bulduğu büyük özelleştirme paketini kendisi için büyük bir fırsata dönüştürdü. Yabancı ve yerli büyük sermayeye büyük imkânlar sunduğu gibi kendi sermayedarlarını palazlandırarak partileşme sürecini hızlandırdı. 2002-2007 döneminde sermayenin tüm kesimleri (şimdilerde iktidarla gerilim yaşayanlar da dâhil) bu gelişmelerden nemalandı.

Bütün bunlar içte ve dışta iyi pazarlandı. Doların düşük değerli tutulması, bu pazarlamanın yani bir “ekonomik mucize” öyküsü oluşturmanın ön koşuluydu. Bu, bilinçli bir tercihti (Babacan’ın bu konuda itirafları var) ve gidebildiği kadar (ama artık gidemiyor) götürüldü.

Kaldı ki, işin makyaj tarafı bir yana, bu politika dış finansmana dayalı bir ekonominin beslenebilmesi için de gerekli görüldü. TL’nin değer kaybı üzerinden zarara girmeyeceğine güvenen –bu konuda kendisine TCMB ağzından güvenceler dahi verilen- sıcak paranın girişi teminat altına alındı.

Doğrudan yabancı yatırımların girişleri de önemli ölçüde arttı, bu artış esas olarak bol kepçe özelleştirmeler veya şirket satın almaları, yabancılara toprak satışları üzerinden sağlandı.

Bu arada IMF-DB programı harfiyen uygulandı. Üretici sektörler geriye gitti, tarımda ciddi bir tasfiye yaşandı, sanayinin payı geriledi. İthalatın da körüklediği tüketim eğilimleri artarken tasarruf oranları önemli ölçüde aşınarak yüzde 14'lere geriledi. Bu da ekonominin dış açığını olağan düzeylerinin çok üzerlerine taşıdı.

Ama bu olumsuzluklar son yıla kadar kimde tarafından görülmek istenmedi. İçerde “eğitimli” kesimlerde bile bu cilaların etkisi beklenenden uzun sürdü.

İşte şimdi bu ekonomik mucize palavrasının bütün boyaları akıyor. Çift yönlü etkilerle: Bir yandan MG artışları durgunluk düzeylerine geriliyor, diğer yandan dövizin yukarı doğru hareketi durdurulamıyor. Üstelik henüz FED faiz artışına gitmemişken. Bunun ilk etkisi dolar cinsinden MG’in ve kişi başına MG düzeyinin rotayı aşağıya çevirmesi oluyor. Dış borçların MG’e oranı da yüzde 50’ler platosuna oturuyor.

Daha kötüsü dış kaynak hareketleri tersine dönmeye başlıyor. İç kaynaklar da tüketildiği için bütçe ve ekonomi için olağandışı kaynak girişlerinin sonuna geliniyor. Sonuç: Dış açık ve iç açığın (bütçe açığı) birlikte görülmesi yani ikiz açık döneminin kapıda belirmesi oluyor. Ekonominin ayakta kalan tek artışı (düşük bütçe açıkları) da böylece tehlikeye giriyor. Tam da bu koşullarda savaş çığırtkanları sahneye çıkıyor ve bütçeye yeni harcama baskıları oluşturuyor.

Sizce de olağanüstü koşullardan geçilmiyor mu? Buradan ne ekonomik ne de siyasi bir çıkış olabilir.

haber.sol.org.tr/yazarlar/oguz-oyan/ekonomi-masalinin-sonu-129729